

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 40

7 OCTOMBRIE

1923

În acest număr: Expulzarea străinilor de Octavian Goga; Tata a murit... poezie de Volbură Poiană; La marile răspântii ale vremii de Alexandru Hodoș; Un drum în Cehoslovacia de P. Nemoianu; Viță boerească de Ion Gorun; Criza religioasă de Teodor Lazăr; Scrisoare din Budapesta: Politica financiară a Ungariei de M. Rucăreanu; Dumnealor, ce zic? de Moise Nicoară; Danțul milioanei de Alfa; Cronica politică: Perspectivele sezonului de toamnă de Ion Balbit; Gazeta rimată: Povestea unui tren cu slănină de Iohann Kartabosch; Insemnări: Congresul dela Bratislava, Iar „pertractările”, Lanțu: slăbiciunilor, Un om delicat, Geografia Ardealului, Dl Goldiș nu se mută, O manifestație cetățenească, Sabie cu două tășuri, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

Expulzarea străinilor

Problema atinsă în numărul trecut al revistei stârnește un viu interes în opinia publică. Din foarte multe părți primim semne de atenție care ne-arată că prezența unui număr exagerat de străini la noi în țară, cu toate consecințele ei, e pe cale de-a deveni un obiect de preocupare generală și-o dificilă chestiune de guvernământ.

Articolul în care analizăm fierberea din țară pe urma invaziei streine avea în vedere numai stările din Ardeal.

Neajunsul însă nu se oprește la această regiune, ci interesează deaproape România integrală. Pretutindeni se resimte valul cutropitor care-a deslănțuit o agitație surdă. Orașele toate, cu populația lor supra-încărcată, devin din ce în ce tot mai mult centre internaționale fără rădăcini în sufletul solului și se apropie ziua când pe urma acestor oaspeți nepoftiți va izbucni și la noi conflictul fatal dintre sate și orașe atât de distructiv pentru viața de stat la un început de consolidare.

În frunte cu Capitala unde s'au adăpostit zeci de mii de nou veniți, în toate părțile orașele ni se înstrăinează. Cifrele stabilite într-o lucrare de statistică nu de mult apărută,^{*)} din care iese la iveală descreșterea elementului românesc la orașe, prezintă proporții îngrijitoare și se modifică tot mai mult în defavoarea noastră. Urmările penibilului flagel sunt evidente: pe lângă perturbarea economică pornită să sguđuie țara, această îngrămădire în masă a străinilor la noi atinge direct compoziția etnică a statului, lăsând să se întrevadă o serie de aspecte noi ale problemei.

Revista „Țara Noastră“, al cărei program e de-a privi prin prisma ideii naționale frământările de sub ochii noștri, va examina în toate

^{*)} Em. B. Vasiliu: Situația demografică a României, Cluj. Ediția Cartea Românească.

amănuntele ei această imigrație și va căuta să trezească un ecou puternic pe seama ei în toate straturile societății.

Intrebați fiind din diverse părți asupra remediilor de apărare ce se impun, noi nu putem decât să indicăm dela început datoria ce revine guvernului de a lua el în mână rezolvirea cât mai grabnică, înainte ca agitația vie să-și dea roadele sale. Respectând pe dea-ntregul tratatele noastre internaționale și fără a putea fi acuzat de xenofobie urmând exemplul altora, guvernul e dator să facă o conștiincioasă numărătoare a populației străine dela noi, care în sensul condițiilor de pace nu poate reclama o ocrotire aici. Pe urma acestei numărători care s'ar face într'o deplină corectitudine de către oameni și organe neatinse de corupție n'ar putea veni decât decongestionarea metodică, *expulzarea în masă* a acestei mulțimi indezirabile menite a fi reintegrată în patria de origine.

Lucrul e simplu: ori se ia această măsură prin mâna tare a unui guvern care înțelege laturile primejdioase ale chestiunii, ori nemulțumirea crește până în ziua când în inflamarea generală căzând o scântie ne putem pomeni cu soluțiile drastice ale judecăților populare.

Pentru a preveni o asemenea deslănțuire și a îndruma într'un sens de normalitate raporturile vieții noastre de stat vom reveni asupra soluției lămurind oportunitatea ei, precum starea de plâns în care ne găsim astăzi.

OCTAVIAN GOGA

Tata a murit...

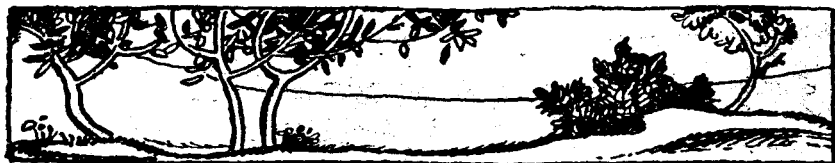
Pământ, pământ, acum ca niciodată
Cu buza 'nfrigurată te sărut
În încăperea ta, bătrânul tată,
Își doarme somnul cel neîncăput.

În pomii înfloriți de primăveri
Cresc zâmbetele tatii, an cu an;
În spicele bogate de pe lan
E bunătatea tatii, cea de eri.

Sporindu-și vara praznicul de foc
La umbra unui pom mă va 'ndemna,
Urechea mea trudit îmi voi pleca
Dând trudei mele așteptatul loc.

Atunci uitând de mine că trăesc
Voiu auzi în somn ca niciodată
Cum bate 'n brazdă inima de tată
Și voiu cunoaște glasul părintesc.

VOLBURĂ POIANĂ

La marile răspântii ale vremii

— Proorocul Gheorghe Lazăr —

Aniversarea de o sută de ani dela moartea lui Gheorghe Lazăr a fost sărbătorită deunăzi în mijlocul unei calde atmosfere de pietate, la Avrig, unde a văzut întâia oară lumina zilei acest neobișnuit luminător de suflete, și la București, unde sămânța dumnezeiască a trudei sale a rodit mai din belșug. Din toate părțile au venit să se întâlnească, deoparte și de cealaltă a Carpaților, mărturiile de recunoștință ale unui neam care își dă seama, din fericire, cât are de mulțumit eroilor săi cărturari. Cuvântările rostite cu acest prilej au arătat cu amănuntul locul aproape unic pe care îl cuprinde Gheorghe Lazăr în istoria culturii românești la începutul veacului trecut, — veacul de redeşeptare a conștiinței noastre naționale.

Ce de învățăminte simbolice răsar, într'adevăr, din sbuciumata viață a feciorului de plugar din Avrig!

Mai întâi, drumurile pe care a umblat neastâmpărata lui dorință de învățatură, dela umila școală din Avrig până la Universitatea din Viena. Pretușindeni a uimit și a biruit acest „plebeus valachus“, cu chipul bărbătesc, dârz la înfașurare, simplu în apucături, cu o strălucire nepotolită în ochii săi pătrunzători. În extraordinarele lui însușiri intelectuale se răsfrângea, ca într'o minunată prismă de cristal, toate energiile latente din nesfârșitul rezervoriu al lumii dela țară. Atât de puțin sprijinit în avântul său pentru studiu, — ajutorul pe care l-a primit la Viena se urca abia la 200 florini pe an, — Gheorghe Lazăr și-a tăiat calea cu puterile minții sale ascuțite, așezându-se repede în fruntea tovarășilor săi de carte, plâpânzii magnați trufași și micii nemeși invidioși, și stârnind la fiecare pas tot mai multă mirare și tot mai aprinsă ciudă împotriva „valahului“ sărac și necunoscut, care îndrăsnea să lase în urmă atâtea mlădițe de viță aleasă. Nu e deci numai o întâmplare, împrejurarea că omul ales al timpului său, îndrumătorul spre alte orizonturi al țării întregi, a răsărit, ca flacăra de basm care plutește de-asupra comorilor îngropate în pământ, din marea oaste anonimă a satelor noastre umile. De aici, din căsuțele albe, cuibărite în câte-un fund de vale, strânse ca la un sân de mamă în jurul bisericuțelor cu cruce de lemn, s'au frământat de-alungul vre-

milor puterile cari au dat strălucire spiritului și faptei românești. Peste pătura noastră conducătoare au suflat multe vânturi rele, răstriaștea a risipit pe mulți dintre cei de sus și duhul pierzării i-a înstrăinat de soarta poporului lor. Ca din cenușa fermecată a pasărei Fenix, golurile se umpleau din nou, și când, de pildă, boerimea muntenească se arunca în brațele unei moleșitoare și otrăvitoare corupții grecești, un neîntinat apostol al vremurilor noi cobora munții, pela Brașov, așezându-se la București în casa Bărcăneascăi, sora banului Grigore Ghica.

Deșcălecarea aceasta a avut la rândul ei, și un alt înțeles. Ea dovedește încă odată neîntrerupta legătură de inimă dintre cele două țări românești, despărțite de vitregia întâmplărilor, dar mereu unite prin cea mai aleasă dintre toate transfuziunile cari se pot face dealungul unui hotar mincinos: prin schimbul nestânjenit al valorilor culturale. Voivozii munteni cunoșteau demult drumurile Ardealului. Cărțile bisericești străbătuseră de-atâtea ori trecătorile Carpaților. Călătorii ambelor ținuturi se găseau totdeauna, dincolo, ca la ei acasă, întâmpinați la fiecare poartă de conștiința, caldă ca o îmbrățișare de frate, a unei moșteniri sufletești comune. Iată, deci, pentruce psaltirea lui Coresi s'a scos de sub teasc în tiparnițele dela Brașov, iată pentruce Cronica lui Șincai, purtată în desagi de pribeag prin târgurile transilvănene a ajuns tocmai la Iași, și iată pentruce Gheorghe Lazăr, pe care „ai săi pre dânsul nu l-au primit“ a găsit adăpost pe malurile Dâmboviței, și cuvântul său acolo a deschis întâi o pârtie de adevăr în negura străinismului cutropitor.

Ceeace a făcut Gheorghe Lazăr în Muntenia, au spus-o și au repetat-o, zilele trecute, toți cei cari i-au adus prinosul lor de închinare. Într-o vreme când societatea din Principatele românești nu-și putea închipui că există o altă cultură decât aceea purtată de dascălii greci și când bărbați în toată firea aflați la conducerea destinelor țării se întrebau cu multă grijă, dacă se poate învăța într'adevăr ceva în graiul strămoșesc, Gheorghe Lazăr a fost proorocul unei Renașteri care a schimbat dintr'odată întreg aspectul vieții sufletești dintre Carpați și Dunăre. Mișcarea țărănească a lui Tudor Vladimirescu a fost o admirabilă tresările a simțului de mândrie națională și a însemnat o conștiință manifestere de emancipare politică. În pragul ei însă, școala românească dela Sfântul Sava a ardeleanului Gheorghe Lazar a luminat ca o scânteie de credință, prevestind apropiata liberare din cătușele unei tiranii de venetici. Ca lăcustele „cari niciodată nu vin ca să dea rod, ci să mănânce osteneala pământului“ se așezaseră în Muntenia prisosurile Fanarului, nu numai primejduind bună starea unui popor muncitor, ale cărui puteri de muncă le storcea cu cele mai neomenoase mijloace, ci amenințând cu otrava înstrăinării însăși ființa lui etnică. Impotriva acestei influențe grecești din Principate, care cutropise păturile suprapuse, Gheorghe Lazar a luptat din răsuputeri necruțând nici-o osteneală, până când sgura de străinism încrustată în mintea „protipendadei“ de-acum o sută de ani, s'a desprins nevrednică și urgisită, lăsând frâu liber conștiinței românești în formele cele mai alese ale culturii naționale.

Un veac a trecut numai de atunci. Drum lung am făcut, și repede l-am străbătut, nerăbdători să câștigăm vremea pierdută. România modernă, întregită în hotarele ei firești abia de cinci ani, mai are de îndeplinit sarcini grele pe ogorul unde Gheorghe Lazăr a tras cea dintâi brazdă, printre atâți spini și mărăcini ce i-au stat înaintea. Epoca proorocilor nu s'a sfârșit încă. Munca chinutului dascăl n'a fost îndeplinită până la capăt, în toate ținuturile românești. În trupul de curând desmorțit al României dor încă, la toate încheieturile, ranele stăpânirilor trecute.

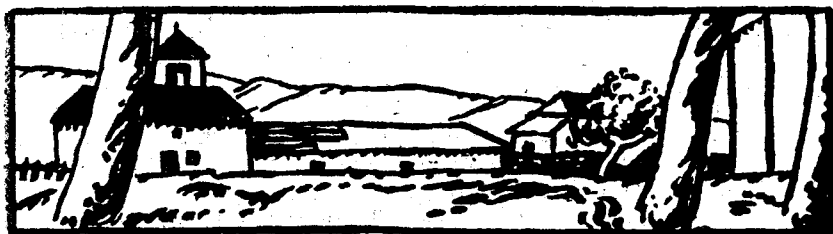
Aci, în Ardeal, apar din toate părțile urmele blestemate ale trecutului. Virusul culturii maghiare a intrat adânc în gândirea foarte multora din căpeteniile noastre de astăzi. Pentru-ce n'am spune-o? Uitați-vă, câți cetitori obișnuiți mai au aci gazetele maghiare, scrise de gazetari importați de peste Tisa. Ascultați, câte anecdote spunem, la cafelea, în ungurește. Urmăriți, câți dintre conducătorii noștri politici s'au emancipat cu desăvârșire de tiparele de cugetare ale Universității din Budapesta. E durerosul ecou al culturii câștigate într-o limbă care nu e a ta, și care te urmărește peste tot locul, ca o stafie de care nu te poți scutura.

Aceaș lucru în Basarabia, unde cultura rusească a năpădit întreaga casă de intelectuali, și aceeaș situație în Bucovina, unde școala germană s'a încrustat până și în formele sociale exterioare ale fraților noștri din Țara fagilor.

O operă de regenerare mai e de îndeplinit, și aici, și dincolo, și mai departe. O acțiune de întărire a puterilor noastre proprii. O sfortare uriașă de a înlătura înrăuirile străine, — acești oaspeți nepoftiți în casa noastră românească. Mulți, mulți Gheorghe Lazăr ne trebuiesc astăzi, și dincoace de Carpați și, mai ales, dincolo de Nistru. În fiecare ungher de țară se cere aceeaș neclintită voință, aceeaș încredere în pufința noastră de înălțare, aceeaș fanatică însuflețire, pe care a avut-o marele înaintaș, și care va fi, și la această nouă mare răspântie a vremii, mântuirea noastră.

Spre nesecatul izvor de forțe proaspete al satelor noastre umile se îndreaptă din nou toate așteptările. Acolo, în căsuțele albe, în jurul bisericuțelor pitulate sub coaste, clocotesc nădejdi nepotolite. Ele sunt acum în marș victorios spre țintă. A lor e greaua datorie de azi. Al lor e triumful sigur de mâine.

ALEXANDRU HODOȘ

Un drum în Ceho-Slovacia

— Frământările politice interne —

Ceho-Slovacia, una din puținele țări amice cu care ne hotărnicim și de care totul ne leagă și nimic nu ne desparte, ar fi să ne intereseze din toate punctele de vedere. Întâi de toate, cele două mari preocupări de căpetenie ale noastre — consolidarea internă cu greaua moștenire de aceeași proveniență și aceleași interese politice externe — studiate sub o examinare reciprocă, ne-ar evidenția multe învățături practice de mare importanță pentru ambele părți. Mai ales, în ce privește Slovacia, care prezintă fenomene aproape analoage cu cele din Transilvania și pe cari, urmărindu-le cu atențiune am găsi deslegări și soluții pentru multe din problemele ce agită azi spiritele din noile noastre provincii.

Cu cât însă, ni-se impune mai mult necesitatea și utilitatea cunoașterii reciproce, cu atât contactul nostru devine mai anevoios. Lamentabila noastră situație economică și prosperarea zi cu zi a Ceho-Slovaciei, ne pune în imposibilitate de a o vizita. Căci legătura directă de cale ferată, cu puncte de vamă administrate în comun, nu ne poate oferi nici un avantaj. Ceeace se ajunge prin înlesniri de ordin tehnic, se pierde prin distanța din ce în ce crescândă dintre cele două valute, depărtare pe care nu o pot ocoli și scurta decât bancherii marelui război și epigonii lor din epoca tulbure ce i-a urmat. Nouă, muritorilor de rând, această cale ne este cu desăvârșire închisă. Călătorul de tagma noastră, cu profundă amărăciune trebuie să privească, cum leii noștri — cu câtă ironie usurpă numele celui mai impunător animal — trebuie să se înșirue câte șapte în fața coroanei ceho-slovace de curând eșită de sub teasc și totuși, să se dea bătuti cu rușine.

Cât privește comunicația propriu zisă, aceasta nu lasă nimic de dorit. Aglomerația, care cauzează atâta bucluc căilor noastre ferate, este o apariție necunoscută aci. Intensificarea comunicației la nevoile reale ale țării și suprimarea cu desăvârșire a tuturor favorurilor, au creiat

o stare de lucruri cu adevărat civilizată. În lungul drum ce l'am parcurs dela izvoarele Tisei și până la celălalt capăt al Dunării, nu mi-a fost dat să văd nici un favorit care să călătorească cu permis sau carnet liber pe vre-o clasă din cele trei ale trenului accelerat. La noi, cu acceleratul călătoresc aproape numai cei cu permis sau carnet liber. S'ar putea crede că aceste trenuri ar putea fi suprimate fără multă pagubă pentru bugetul statului...

Limitând astfel drepturile fiecăruia și respectând regula stabilită, oamenii se conduc după rosturile proprii și cu mijloace proprii, fără să ație calea celorlalți. Iar rosturile binefixate ale individului se răsfrâng binefăcător și asupra societății, înstăpânind ordinea și calmul, împrejurare care face inutilă sclipirea de baionete și cu treabă și fără de treabă, cum se întâmplă pe la noi.

În adevăr, Ceho-Slovacia are aspectul unei țări asupra căreia se așterne liniștea și ordinea cu toate darurile ei de binefacere. Prin văile strămtorite de urașii naturii, acoperiți din belșug cu podoaba lor seculară, parcă nu mai rămâne loc practicabil pentru o mișcare mai puțin reglementară a omului. Îngustește maluri ale râurilor formează monopol exclusiv al cartofilor și sfeclii. Orânduirea aceasta naturală și de drept îl fac pe om mai disciplinat, mai puțin intolerant și pretențios. Până și tehnica modernă, aplicată la construirea liniei ferate ce șerpuieste după multele și variatele cotituri, e nevoită să facă unele concesii, căutând să se pună în armonie cu starea lucrurilor de prinprejur.

Și totuși, în Ceho-Slovacia liniștea este numai exterioară, în spațiu. În suflete amenință să se încubeze o profundă tulburare, care poartă marca generală, proprie aproape tuturor statelor și cu deosebire statelor succesoare, rășarite din desmembrarea Austro-Ungariei. Politica militantă, cu ravagiile-i cunoscute și la noi, încearcă să distrugă credințe și idealuri, să pervertească chiar și logica implacabilă a firii, numai ca să poată opri în loc evoluția. Alunecând lucrurile pe această primejdioasă pantă, lupta între curentele politice se dă răvalnic, cu toate armele ce stau la dispoziție. Caracterul luptei se evidențiază din chiar gruparea partidelor. Deoparte vedem partidele cari formează actualul guvern, cari se numesc „statotvorni“, adică susținătoare de stat, spre deosebire de cele destructive, din care unele tind numai la separarea Slovaciei de Cehia, iar altele la distrugerea amândurora. Printre partidele susținătoare de stat și cari formează guvernul actual de coalitiție, se numără după importanță următoarele.

La alegerile comunale ținute la 16 Septembrie, cel mai puternic s'a dovedit a fi partidul agrarian care a obținut peste un milion de voturi. Locul al doilea îl ocupă partidul social-democrat, deși comuniștii îi fac serioasă concurență. În locul al treilea vine partidul național-socialist, în al patrulea clericalii sau populiștii. Al cincelea partid care mai mai are reprezentanți în guvern este cel național-democrat. Însfârșit, printre partidele susținătoare de stat se numără și unele grupări mai mici cu caracter profesional și câteva fracțiuni mai mici de socialiști dizidenți.

În opoziție se găsesc comuniștii, cari au obținut un număr considerabil de voturi, toate partidele germane și magh are. Germanii au în parlament 70 de mandate, comuniștii 25 și diferitele alte grupări 12. Ultimele alegeri comunale au arătat că, dacă toate fracțiunile socialiste s'ar alia, ar întruni 50% a mandatelor, ceea ce este o indicație destul de grăitoare pentru curentul politic general.

Ceea ce trebuie să reținem noi românii, din frământarea internă a Ceho-Slovaciei, este atitudinea minorităților și regretabila acțiune a preotului Hlinka, șeful partidului populist slovac, sau „ludovist“, cum îi zic cehii.

În politica minoritară, punctul de gravitație cade asupra germanilor, atât în urma numărului, cât și a situației lor culturale și economice foarte avansate. La adăpostul guvernelor de totdeauna, ei au avut toate mijloacele de dezvoltare și prosperare în ambele aceste direcțiuni. Fața cu această stare privilegiată a germanilor, puterile deșilor, sub trecutul regim, s'au împărțit între eforturile active de dezvoltare firească și lupta mai mult sterilă de apărare contra acțiunilor de slăbire și înapoiere ale regimului austriac. Astăzi, în noua configurație politică, germanii întrebuințează toate rezultatele avantajilor de ieri, pentru a-și salva măcar o parte din preponderanța avută. Germanii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a-și sustrage moșiile dela expropriere, tot așa, dupăcum au procedat și ungurii noștri din Ardeal. Au căutat pe toate căile să elimineze din instituțiunile culturale germane elementele bănuite de oporturism și să le înlocuiască cu elemente șoviniste. O luptă acerbă duc împotriva statului și pe chestiunea împrumutului de război, în care, firește, germanii au închis adevărate comori pe cari, dacă le-ar avea la îndemână, le-ar surăde din nou preponderanța economică. Mai ales că cehii din aceasta afacere nu ar profita nimica, deoarece orice împrumut intern de război a fost boicotat din partea lor. Ei au semnat pentru împrumutul național lansat în străinătate pentru înființarea armatelor de voluntari. Deși tratatul de pace nu-l obliga, guvernul cehoslovac nu a evitat discuțiunea cu germanii pe această chestiune. Și stând de vorbă, guvernul a oferit rambursarea a 70% din împrumuturile de război, dar cu condițiunea ca această sumă să fie semnată în întregime pentru un împrumut național ceho-slovac. Germanii refuzând să accepte această propunere, lucrurile au rămas baltă.

Dar acțiunea germanilor din Boemia, cu toate exagerările și primejdia ce o cuprinde, este, totuși, explicabilă. Va mai trece multă vreme, până când elementul constitutiv de stat de ieri se va împăca cu rolul și importanța mai redusă a unei minorități. Pe rana mai mult dureroasă în suflet decât sângeroasă în corp, trebuie să vină vremea, marele și infailibilul doctor, cu leacurile lui firești și abia atunci spiritele se vor liniști. Ceea ce însă mintea tuturor capetelor cugetătoare cehoslovace refuză să înțeleagă, este regretabila acțiune ce-și primește concepția și îndrumarea practică dela preotul Hlinka din Rujomberok, care cuprinde în sine nici mai mult nici mai puțin decât îndrăzneafă afirmațiune că slovacii sunt un alt popor, cu altă limbă și altă cul-

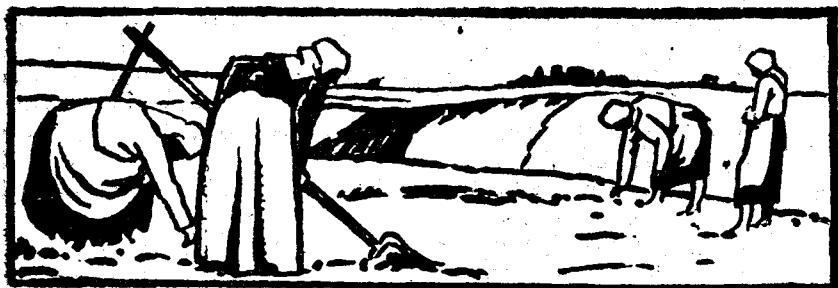
tură, pentru care, în numele principiilor eluate de războiul mondial, cere respectarea dreptului de autodeterminare. Cu câtă îndârjire ține la această concepție a sa, o dovedește faptul că a trimis pe un colaborator al său la Londra și Paris, pe Bela Tuca, fost profesor universitar la Budapesta și șef-redactor al ziarului său „Slovak“, dispărut acum, ca să câștige pentru această idee adesiunea marilor puteri.

Alegerile comunale din 16 Septembrie, au purtat și ele caracterul acestei întransigențe, dar nu spre folosul celor cari o profesează. De unde, partidul „Iudovist“ alui Hlinka spera să obțină 80% a mandatelor din Slovacia, nu a câștigat nici jumătate. Partidul agrarian de sub conducerea lui Hodja, care este pentru unirea desăvârșită cu Cehia, a obținut 350,000 voturi, față de 315,000 câte a avut partidul lui Hlinka. Partidul comunist a obținut 100,000, iar partidul social-democrat 50.000. Întărirea partidului comunist în dauna celui social-democrat se explică prin dizidența ce s'a ivit în sânul acestuia din urmă, în anul 1921. Frațiunea extremistă eșind din partid a trecut la comuniști, exploatând toate nemulțumirile de după război, într'o epocă în care aceștia din urmă erau la guvern. În orice caz, în viața politică a Slovaciei tind să se înstăpânească curente extremiste, fie că aceștia sunt „Iudoviștii“ lui Hlinka, fie că sunt comuniștii lui Lenin.

În legătură cu politica internă a Ceho-Slovaciei mai amintim că, reforma administrativă, în baza căreia s'au ținut alegerile comunale amintite și sunt în curs acum cele județene în Slovacia, s'a votat în anul 1921. Deși legea este generală, pentru întreaga țară, articolul întâi din lege lasă guvernului latitudinea să o pună în aplicare după cum dorește. Cum vedem, deocamdată, guvernul a hotărât alegerile județene întâi pentru Slovacia, din considerațiuni pe cari am dori să le înțeleagă și guvernanții noștri.

Bratislava, 28 Septembrie.

P. NEMOIANU

Viță boerească

S'a cutremurat cafeneaua când Mihai Boștină, ieșind, a trântit ușa în urma lui. Casierii scoase un țipăt de păuniță rănită, iar chelnerul, după ce se asigură că nu se deranjase nimic dela clanță, se uită dojenitor prin geam. La masa dela care se ridicase tânărul, răsetele însă nu mai conțineau. Se potoliau un moment, ca de prea multă oboseală, apoi iar spunea unul o vorbă și veselia isbucnia din nou, nebună. Fiecare avea alt chip d'a și-o 'esprima. Unul dădea capul peste spe-teaza scaunului și aruncă spre tavan hohotiri de „basso buffo“, — altul mărunția un chicotit sufocant săltându-și fața congestionată pe brațul sprijinit de masă, — se strâmba ici unul cu lacrimi în ochi, de n'ai fi știut, să-l fi văzut singur, dacă râdea sau plângea, — dincolo altul dădea din mâni înecându-se, par'că ar fi zis într'una: „lăsați-mă! lăsați-mă!“

Obiectul aceastei ilărități desordonate se depărta în vremea asta cu pași dârji și oțăriți, pe calea Victoriei Capu-l ridicase mândru, și privia drept și sfidător înaintea lui, fără să fixeze pe nimeni. Totuși lumea, puțin curioasă cum e pela noi, nu prea-l băga în seamă; rareori câte un trecător întorcea capul aruncând o privire distrată asupra acestui ciudat tip, care trecea așa de țanțoș, măcar că talpa ghetelor îi fleșcăia la fiecare pas, trădându-i starea de deteriorare înaintată a pingelelor.

Era seară, și nu se puteau vedea bine și celelalte lipsuri ale toaletei tânărului boem; pălăria verzue și năclăită, hainele roase pela cusături și strălucitoare la coate și la genunchii ieșiți, într'un cuvânt — de ce să mai repetăm această descriere consacrată? — Mihai Boștină era în acel moment modelul cel mai perfect al unei jerpelit. Dar dacă l-ai fi îmbrăcat în costumele cele mai luxoase, într'un costum de strălucit cavalier medieval sau într'unul de voevod conducător de oști, n'ar fi putut pași cu mai multă măreție și încredere în sine.

Era fiindcă pe dânsul nu-l îmbrăca atât croitorul sau negustorul

de haine gata, cât fantazia lui pururea în mișcare, douăzeci și patru de ceasuri pe zi; — da, fiindcă între vis și viață la dânsul aproape nu era deosebire decât de atitudinea orizontală sau verticală a corpului; — cum nu putea să peroreze toată vremea în picioare, era nevoit uneori să se și așeze, — dar la Mihai Boștină a sta strâmb nu însemna nici odată și a judeca drept.

Îl îmbrăca fantazia cu adevărat în haine de cavaler medieval sau de voevod conducător de oști. De unde-i venise, nu se prea știa. Spunea el așa uneori despre niște hrisoave peste cari ar fi dat într-o vagă colecție de documente și unde numele voevozilor de Boștină ar fi strălucind ca viteji făptuitori în războaie și împărțitori de dreptate în vreme de pace; dar nici hrisoavele anume, nici faimoasa colecție, nu le văzuse nimenea vr'odată.

Ce-are a face! tocmai această împrejurare era care da avânt și ațătare tot mai înțepită închipuirii înfierbântate a tânărului Mihai. Acum ajunsese să dovedească, cu o fantastică genealogie, în care Ruxandele descindeau din Iliashi și Bogdani din Despine, cum el să trăgea în viță dreaptă din Mușatini, putând să-și urmăriască spița neamului până la Alexandru cel bun și mai sus.

Nu trebuie mai mult ca să înțelegem acuma și ilaritatea tovarășilor batjocoritori, și supărarea nobilei odrasle luate peste picior cu înrudirea lui — „ți-ar veni așa ca un unchiu al șaptesprezecelea“ — cu Ștefan-cel-Mare.

— Ce boi! se gândi Mihai amintindu-și cu dispreț de acele glume nesărate; unii ca aceștia au făcut să degenereze și zimbrul din stema Moldovei...

Apropierea i-se păru atât de nimerită, încât un moment fu ispitit să se întoarcă și să le-o strige din ușa cafenelii... Dar în același moment era cât p'aci să dea peste țigara aprinsă a unui domn elegant, care tocmai ieșia, șuerând și bine dispus, dintr'un restaurant la modă.

În momentul următor, îl salută până în pământ. Domnul bine dispus se opri și se uită lung. Figura zâmbitoarea tânărului îi spunea ceva vag. Apoi deodată își aduse aminte.

Ospățul copios, vinurile alese, îi deschisese și baerile inimii, dispunându-o spre milă și mărinimie. Bietul Boștină Mihai! Nu fusese băiat prost în școală, dimpotrivă, totdeauna printre cei dintâi, ager și silitor. Și iată, ce folos! Trecuseră ani de când făcuseră împreună baccalaureatul; el, Radu Calomfirescu, om bogat, luase de formă o licență în drept ce nu-i era de nici un folos, căci deputat se alegea el și altfel; pe când acesta, trebuia s'o ducă greu al naibii; și îmbrăcămintea; și fața palidă, și ochii înfrigurați, asta o spuneau.

— Ei, Boștină, tu erai? se hotărî Radu trecându-i brațul prietenește pe subsoară. Dacă n'ai altă treabă, aide cu mine, să mai stăm de vorbă.

Pleacă alături, amestecându-se prin lumea care la ceasul acela mișuna pe trottoare; Calomfirescu observă câțiva prieteni cari zărindu-l într-o companie atât de curioasă, trecând pe lângă dânsul evitau să-l

salute... — A, ba! inimi seci, îngâmfăși ridicoli, pentru cari totul nu era de cât spoiala, aparența, zorzoanele! Nu, nu; — el, Radu Calomfirescu, de și de obârșie de zece și de o sută de ori mai nobilă ca a acestora, nu era ca dâșii; el era democrat, cu toată înfățișarea lui de tânăr boer chiabur, nu era mândru cătuși de puțin, — și iată dovada!

Cu toată înfățișarea lui de boem jerpelit, Mihai Boștină însă nu era democrat de loc, — și era cât se poate de mândru d'a trece prin vulgul acesta alături de un urmaș al Basarabilor. Sângele lui de Mușatin îi curgea mai vioiu prin vine, se simțea ridicat la rangul lui adevărat de nobleță, și n'ar fi dorit altceva de cât să-l poată vedea astfel „boii“ aceia dela cafenea.

Au și putut să-l vadă, căci până târziu după miezul nopții ciudata pereche de prieteni a colindat toate localurile de noapte mai cunoscute. Generozitatea lui Calomfirescu se pornise ca o cascadă; atâta șampanie ca în seara aceea nu mai băuse Boștină în toată viața lui de până atunci; dar nici atâta genealogie boerească nu mai făcuse.

Tânărul boier îl asculta măgulit; căci oricât de democrat ar fi cineva, firește că n'are să i se socotească drept un cusur o origine ilustră. Ba aceasta îl obligă și mai mult; bineînțeles însă că, în definitiv, numai meritul personal are să conteze...

Aș! Urmașul Mușatinilor nu-i lăsa nici atât. Cu gesturi largi, cu intonații trufașe, vorbea despre deosebirile atavice dintre om și om, despre selecțiune, despre virtuțile moștenite și despre o serie întregă de alte teme de acestea, pe care avea de gând să le sintetizeze într'un vast studiu, menit din seara aceasta să fie dedicat ilustrului vlăstar al Basarabilor.

Erau binișor tocmiți, când se sculară însfârșit să plece. Calomfirescu nu voi cu nici un preț să-l lase pe Boștină. Aproape cu sila îl urcă într'o birjă și-l duse acasă la dânsul.

Servitorul care le deschise, făcu ochii cam mari, dar poruncii stăpânului nu se putea împotrivi:

— Să-i pregătiți domnului odaia cea albă; și mai repede!

* * *

În odaia cea albă, Boștină stă întins pe spate în patul moale și parfumat.

Lampa de pe măsuță aruncă o lumină vie într'un cerc care cuprinde jumătatea de sus a patului și scaunul pe care zac în neorânduială straiete, nedemne de dânsul, ale tânărului Mușatin.

Dar el vede mai mult cele ascunse în penumbră, vede covoarele scumpe, mobilele masive, cadrele prețioase de pe pereți, — vede luxul sever ce deosibește un interior cu adevărat boeresc de unul care ar caracteriza frivolitatea și lipsa de gust a unui parvenit.

Pipăie cu degetele fierbinți plapuma de mătăasă, și se dă cu totul moleșeli voluptoase care-l cuprinde. Aici, iată, aici ar fi, aici este el la locul lui. Așa întocmai, cum închipuirea-i prefăcea și îmbrăca ade-

seori mansarda-i sărăcăcioasă, așa erau aci toate, — de pare-că le-ar mai fi văzut odată, cândva, aevea.

Da, trebuie să le mai fi văzut. Dacă nu în existența aceasta, în alta anterioară. Le-a văzut cu ochii străbunilor, cari trăiesc în noi și se deschid uneori ca să privească prin ochii noștri. Nu, nimica nu-i era străin aici, totul îi era familiar, ca acasă, — întors acasă după o pribegie nenorocită, fără rost, o pedeapsă a sorții pentru cine știe ce păcate...

Mihai Boștină stinse lampa, și întunericul și visele-i se populară de apariții, — o mare adunare de boieri veliți, printre cari împărția, mândru și fericit, strângeri de mâni ceremonioase.

* * *

Radu Calomfirescu se deșteptă a doua zi de dimineată, cu o strașnică durere de cap. Sună plictisit, și abia când văzu mutra ciudată a servitorului, își aduse aminte. Se simți oarecum rușinat, — înaintea slugii însă încruntă din sprâncene.

— Ei ce e, ce te sgâiești așa?

— Cuconașule, să vedeți, — boerul cu care-ați venit aseară n'avea galoși, macar că și la ghete, abia li se mai ține talpa; a murdărit toate covoarele, să vedeți... Și hainele, când am voit să i le curăț, mi-a fost frică să dau tare cu peria, că sunt putrede... Eu nu știu, să iertați, ce fel de boier o mai fi și ăsta...

— Ș'acù ce face?

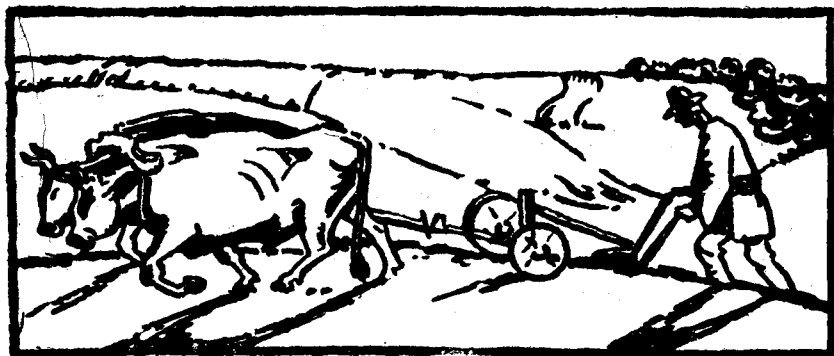
— A cerut să-i duc cafeaua la pat, dulcețuri și apă rece... Dar nu știu...

Radu Calomfirescu își strânse fruntea înfierbântată în palme. Din toată buna dispoziție de aseară nu mai rămăsese decât mahmureala, fumul amețitor și usturător al atâtor băuturi și al atâtor discuțiuni... Boștină! Cine dracu' i-l scosese în cale?...

Se strâmbă cu scârbă și cuibărindu-se iarăș sub plăpumă, strigă servitorului care aștepta la ușă cu un aer de nehotărâre:

— Dă-l afară!

ION GORUN

Criza religioasă și „reformatorii” bisericeii

Când s'a făcut alegerea de mitropolit-primat a I. P. S. Sale dr. Miron Cristea toată lumea a înțeles că suntem la începutul unei noi epoci de viață religioasă și că epoca de criză la conducerea bisericeii române a luat sfârșit. Dincoace și dincolo de Carpați, biserica a îmbrăcat haină de sărbătoare, și acest simbolic eveniment a fost sărbătorit după cuviință în toată țara.

Oamenii cuminți și-au dat seama încă de pe-atunci, că vindecarea ranelor nu se va putea face de pe-o zi pe alta. Sunt lipsuri vechi, adânci și grele, pe cari războiul le-a agravat în mare măsură și la a căror vindecare vor trebui să muncească generații întregi. Ar fi adevărată minune dacă în doi-trei ani s'ar îndrepta greșelile unui jumătate de secol, ori chiar mai mult.

Munca de regenerare s'a început. Frământările din sânul bisericii sunt cel dintâi rod al acestui început de muncă. Am privit totdeauna cu durere scăderile și neajunsurile bisericeii dominante a statului român, dar ne dăm seama, că-acestea au fost inerente epocii de tranziție prin care am trecut și că la urma urmelor văpaia focului va lămurii aurul. Prima condiție a vindecării boalelor e răbdarea, atât din partea medicului, cât și a pacientului.

* * *

Opera de regenerare a bisericeii își are dușmanii ei, oameni inconștienți, ori oameni al căror interes e să rămână lucrurile în vechea lor stare.

Cu un zâmbet întimpinăm și noi pamfletul „Păcatele mitropolitului Miron Cristea și nelegiuirile celor din jurul său”, scris de pro-

tu Alexandru Sachelarie, în care se reeditează învinuirile aduse multora dintre mitropoliții primăți ai României, dela era constituțională încoace. Nu știm adică să fi fost vre-un mitropolit primat, asupra căruia să nu se fi scris vre-o broșură plină de injurii. Broșura părintelui Sachelarie e o reclamație adresată Sinodului și cere nici mai mult, nici mai puțin decât — darea în judecată a mitropolitului primat Miron Cristea.

Ori-câtă bunăvoință am avea, nu putem să atribuim pamfletului părintelui Sachelarie tendinți reformatoare. Il citim până la sfârșit și închidem cartea desgustați de autorul ei. Lipsa de bun simț cu care e scrisă ne-o explică dealtcum și faptul, că părintele Sachelarie înainte de-a scrie cartea a fost suspendat dela oficiul preoțesc.

* * *

Nici revista „Sămănătorul“, a părintelui Ioan Podea nu putem să o socotim drept o revistă scrisă cu gândul curat al reformării bisericii și vieții religioase, cu toate-că își zice revistă socială — religioasă: Avem în fața noastră numerele din Aprilie, — Maiu — Iunie, Iulie — August, le citim și recitim fără să ne putem da seama: e o revistă ortodoxă, ori adventisto-baptistă; naționalistă, ori bolșevistă; creștină, ori anticreștină?

Biserica ortodoxă română luptă din răputeri împotriva sectelor având să lupte în acelaș timp și cu necazurile ei interne. Revista dlui Podea e o adevărată apologie a tuturor sectelor baptisto-adventiste. Iar despre biserica ortodoxă română scrie aproape în fiecare pagină, că „nu mai are nimic cu Hristos“. În ea, nu se mai păstrează „nici-un strop din învățăturile mărețe, virtuțile frumoase, din viața frățască a creștinismului genuin“.

Citim revista aceasta, în care despre biserica ortodoxă-română nu se scrie nimic bun, dar *absolut nimic bun*, ci numai atacuri pătimășe, și ne întrebăm: oare cel care astfel redactează o revistă, poate să fie *creștin*? Nici-odată! Citească revistele și peste tot publicațiile vădit anticreștine, ba chiar și cele baptiste și adventiste, cari toate, sunt cel puțin cuivincios redactate.

E poate și dl Podea un necredincios. Așa s'ar părea. Scrie doar negru pe alb, că Renan „ne-a dat pe Isus cum a fost el și nu cum ni-l prezintă biserica.“ Dar Renan a fost cel puțin consecvent, în momentul, când s'a convins, că nu crede în învățăturile bisericii catolice, a părăsit-o deschis și pe față.

Revista dlui Podea dealtcum e scrisă din răsbunare, iar răsbunarea nu cunoaște nici convingere, nici consecvență. E opera unui reformator de operetă, citești, râzi și — atâta tot.

Face și politică și încă — național-tărănistă, cu alunecuș spre socialism. Dl Vaida și Stambolijski sunt semizeii dlui Podea și tot așa și Troțki. În Rusia dlui Podea sunt stări ideale, iar preoții decolo au suferit pe dreptul, pentrucă sunt dușmani ai poporului. Du-

șmani ai poporului sunt și preoții români, toți, toți, cu excepția dlui Podea, bine înțeles.

Cu ce se alege cititorul după citirea „Sămănătorului?” Am spus mai sus. Și încă cu ceva. Involuntar își pune întrebarea: -la noi în țară există într-adevăr o criză a hârtiei?

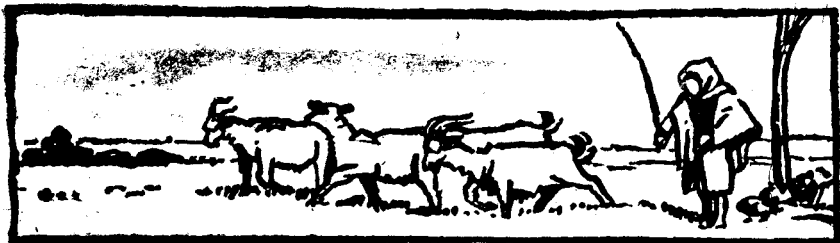
* * *

În articole de ziar și broșuri se dau soluții și pentru unirea celor două biserici românești. Chiar și dl O. Ghibu, veșnicul dătător de soluții, dă una foarte delicioasă.

Unirea celor două biserici românești e o dorință a ori-cărui român cinstit. Dar aceasta nu se va face prin soluții scrise la masa verde, ci, ori se va face dela sine, ori, nu se va face nici-odată. Cel ce socotește unirea drept o *problemă actuală*, face un foarte prost serviciu cauzei. În 1053, ura și îngâmfarea au produs marea Schismă. Cea-ce s'a făcut din ură și îngâmfare, nu se poate reface decât prin iubire. Să nu uităm, că suntem în veacul al douăzecilea. Rezultatul imediat al „soluțiilor” (ca și la 1053) e neînțelegerea, care duce la și mai mare neunire.

Soluția problemelor religioase se va aduce prin muncă desinteresată și conștiințioasă. La această muncă sunt chemați înainte de toate slujitorii bisericii. Dacă ei vor lucra *conduși de sentimentul adevăratei iubiri creștinești*, împlinindu-și datoria, vor face pasul cel dintâi. Al doilea îl va face poporul, care înțelege că regenerarea morală e prima condiție pentru consolidarea țării și că numai aceasta poate să-i garanteze viitorul.

TEODOR LAZĂR

Scrisoare din Budapesta

— Politica financiară ungară — Greșelile ei — Rolul Institutului de emisiune —

Budapesta, Octomvrie 1923

Cu alt prilej am vorbit ceitorilor „*Țării Noastre*” despre sistemele economice ungare, urmărind tendințele lor de „integritate” față de statele succesoare. Ungaria a ajuns la o situație desperată în năzuințele ei de refacere. În zăpăciala de după război guvernul din Budapesta nu a păstrat o consecvență în politica sa financiară și nu a urmat o cale rațională, care să facă posibilă o consolidare a cursului coroanei. Produsele agricole vor avea multă vreme o prioritate în domeniul economic-financiar, atât pentru echilibrarea bugetelor cât și pentru îmbunătățirea bilanțului comerțului extern; or, Ungaria este un stat eminentemente agricol, care prin punerea în valoare a unei singure recolte abundente și-ar fi putut acoperi o parte considerabilă din deficitul crescând al statului și și-ar fi putut consolida valuta muribundă. Din motivele acestea, în examinarea situației financiare a Ungariei, căutând mijloacele de remediere, nu ne putem referi prin analogie la cazul Austriei, care a practicat metode sincere de a se reface, întrebuițându-și toate energiile, păstrându-și onestitatea tradițională a comerțului și priceperea pentru rezolvirea problemelor financiare. În posesiunea acestor virtuți, Austria a obținut un împrumut extern isbutind să suprimă atâtea perturbațiuni ce amenințau cu faliment general țara. Iar actualmente face pe arbitrul în desfășurarea operațiilor financiare pentru Europa centrală și orientală, după cum a constatat într'un număr recent oficiosul francez al guvernului nostru „*L'Indépendance Roumaine*”.

Guvernanții maghiari prin virtutea temperamentului recalcitrant inerent firei turanice și au concretizat atitudinea față de noile orânduiri din bazinul Dunării prin formula atât de elocventă: „Nem, nem, soha!”, (Nu, nu, niciodată) și referindu-se la suzeranitatea de stat s'au

opus prin o abilitate demnă de admirat, timp îndelungat, iscălirei tratatului de pace, detronării Habsburgilor și inaugurării unui regim democrat. Datorită observării dârze a faimosului dicton de mai sus izolarea economică și financiară a Ungariei s'a produs cu desăvârșire. Divorțată de Austria, Ungaria nu și-a pierdut numai busola de orientare politică europeană, dar a dat dovadă de o inferioritate deplorabilă în rezolvirea problemelor economice-financiare. Complicata chestie a funcționarilor apasă ca un balast greu bugetul țării, pătura muncitorească se află în continuă fierbere amenințând cu explozia, în regularea sistemelor de impozite se manifestă numai dibuiri și incapacitate de a încasa, deoarece contribuabilii rurali refuză categoric să plătească dările.

* * *

La dezastrul general contribuie în mare măsură politică financiară plină de erezii practică de Institutul de emisiune.

Felul cum au fost acordate creditele plutocrației bancare de către Institutul de emisiune, din punctul de vedere al garanției lor, constituie o enormă greșală. Creditele așa cum se acordă acum constituie un izvor sigur de bogăție, făcând ca beneficiarii să realizeze câștiguri fabuloase, căci *creditul se achită în coroane mult mai depreciate decât erau la acordarea împrumutului.*

Este cunoscut că moneda ungară piezându-și valoarea ei în aur încă din timpul războiului, a pătruns în organismul economic prin împrumuturi cu termen scurt și mai ales prin nouile emisiuni de bancnote fără acoperire. Astfel a pornit potopul de hârtie, inflația, care a intensificat cererea de mărfuri, a provocat urcarea prețurilor și astfel s'a înfăptuit scăderea forței achizitive a coroanei. În astfel de condițiuni toți cei cari au obținut credite dela Institutul de emisiune au realizat enorme beneficii, în cazul când sumele obținute au fost plătite în mărfuri, valute, devize sau acțiuni, pe cari toți le-au păstrat până la termen. Mai mult, speculatori abili au observat la timp că efectul procesului de scădere al cursului de schimb, prin diluarea valorii monedei provocată de stat, se poate intensifica și grăbi, prin urmare se poate mări în aceeași proporție beneficiul rezultat din diferență. Atunci s'a pornit „contraminarea“ coroanei la bursele din străinătate, pe piața cerealelor și a valorilor. În acest mod s'a produs acumularea de mărfuri și reținerea lor, ceea ce a provocat urcarea nemăsurată a prețurilor și panică în populația țării. Aceasta a fost începutul operei negative și sdruncinarea încrederii în coroana ungară. În toate aceste operațiuni, speculația asupra deprecierei coroanei s'a bazat pe miliarde obținute cu împrumut „nevalorizat“ dela Institutul de emisiune, fără nici o garanție față de fluctuațiile ulterioare, căci aceste împrumuturi constituiesc $\frac{2}{3}$ din întreaga cantitate de bancnote aflate în circulație. Acțiunea de depreciere, repetată în mai multe rânduri, a deschis ochii opiniei publice. Îmbogățirea repede și în proporții foarte mari a cercurilor bancare, comerciale și industriale și risipa fără frâu la care s'au dedat noii îmbogății, au provocat adânci resentimente, dată fiind

mizeria generală. Sub presiunea opiniei publice revoltate, guvernul a hotărât să se ocupe de chestiunea atât de importantă a garanției împrumuturilor. Simultan cu aceasta, cei interesați în deprecierea coroanei, cei îngrășiți prin mijloace nepermise, au pus în discuție tactica pe care o cred abilă, ca să împiedice realizarea garantării creditelor acordate de Institutul de emisiune. Guvernul ungar pare a ezita să curme răul din rădăcină prin aplicarea imediată a împrumuturile garantate. În loc de aceasta, guvernul a ajuns la o decizie foarte curioasă, anume să ridice la 18% interesele creditelor acordate de Institutul de emisiune, ceea ce înseamnă că se consfințește oficial camăta băncilor. Economisților practici nu trebuie explicat că cele mai multe întreprinderi, cu o activitate normală, dezvoltată grație creditului industrial sau comercial, în cel mai bun caz, pot câștiga 10-15% la capitalul plasat. Pentru cei ce conduc o întreprindere serioasă și corectă ar fi deci o imposibilitate absolută, ca pentru creditul obținut să plătească 18% sau mai bine zis 25-30%, socotind și comisionul. Numai atunci ar mai putea plăti capitalul dimpreună cu aceste mari procente, când coroana depreciindu-se și mai mult, ei nu ar mai achita echivalentul sumei împrumutate, ci o sumă mult mai redusă. Întreprinderile cari se bucură de credite la Institutul de emisiune se feresc de stabilizarea coroanei; ele au tot interesul ca cursul să fie cât de scăzut, ca să poată face față plății sumelor ajunse la termen. În aceste condițiuni procedeul guvernului de a aproba acordarea de credit cu 18%, înseamnă a face să se dea banii cu dobândă uzurară, deci o invitare directă pentru a se facilita deprecierea coroanei. Deci acordarea creditelor de Institutul de emisiune după acest sistem *nu este altceva decât finanțarea inconștientă cu fonduri procurate de stat a speculației asupra căderii cursului coroanei.*

Este de nexplicat ce anume motive au determinat pe financiarii Ungariei să hotărească aceste dobânzi atât de ridicate, — o măsură fără îndoială primejdioasă, care va avea ca efect nimicirea coroanei — și pentru ce Institutul de emisiune continuă să acorde credite nici cel puțin în parte garantate? Pilda nu s'a putut lua dela germani, căci este cunoscut în deobște că aceștia sunt cu totul în alte condițiuni și au alte scopuri finale. Mai verosimil este, că se *intentionează subvenționarea camuflată a întreprinderilor industriale și a instituțiilor financiare*, acest scop însă s'ar putea ajunge prin o modalitate mai corectă, adică cu un control riguros din partea statului, decât să se contribuie la deprecierea coroanei prin însași banii statului, producând ravagiile incalculabile economice și apăsând cu impozite insuportabile populația cea mai săracă.

* * *

În timpul din urmă cantitatea de bancnote a crescut, într'un interval de câteva săptămâni, cu tot atâtea mii de câte reprezentau întreaga emisiune la începutul acestui an. Mijloace formidabile se pun la dispoziția speculatorilor, cari vânează deprecierea coroanei, desconsiderându-se din partea guvernului ungar amarnicele învățături din

vara trecută. Deținătorii de mărfuri și de acțiuni se grăbesc să profite de această politică financiară, ceea ce se manifestă prin fapte semnificative: din nou se remarcă o sporire de prețuri în halele de mărfuri, în magazine și pe piața efectelor. În cercurile economice „dэфaitiste“ se manifestă însă o nouă îmbărbătare, și se spune că pentru viitorul apropiat „este de așteptat o sporire a emisiunii monetare în proporții mari“, deoarece „cererile de credit justificate trebuie satisfăcute“. Deși după cum am anințit, o recoltă bună (cum a fost și anul acesta) ar putea fi de mare folos în operațiile financiare ale guvernului, totuși până acum nu s'a luat nici o măsură pentru îmbunătățirea bilanțului comerțului extern...

Politica imorală de Institutul de emisiune față de instituțiile bancare a avut de rezultat și panamalele cu „acțiunile gratuite“ acordate parlamentarilor din diversele partide. Acest scandal european a determinat pe ministrul justiției Nagy Emil să facă un rechizitoriu aspru politicei financiare ungare, constatând că aceasta cultivă „cangrena financiară“, și invitând pe cei în drept să nu distrugă numai efectele de suprafață ale boalei și să nu se combată numai simptomele, ci să se urmărească vindecarea curmându-se rădăcina răului, ceea ce nu se poate face altcum decât printr'o politică financiară serioasă adaptată situației.

M. RUCĂREANU

Dumnealor, ce zic?

Cronicarul obiectiv, chemat să înregistreze prin prisma unei reci analize frământările noastre de astăzi, trebuie să înregistreze printre cele mai ciudate fenomene de mutism politic, tăcerea profundă a unora dintre „frunțașii” noștri față de o mișcare națională care ia proporții tot mai mari. Este o fierbere generală în țară. Lumea se agită, se frământă, îngrijorări serioase se ridică din toate părțile, Universitățile sunt închise, orașele gem de străini veniți de pretutindeni și valul unui pronunțat curent popular se umflă tot mai mult, în acordurile unor prevestiri de furtună.

Ce fac, în timpul acesta, conducătorii partidului național din Ardeal? Dumnealor ce zic, față de cele ce se petrec înaintea ochilor lor?

Acum doi ani, erau buni acești studenți inimoși, pe cari îi plimbau pe străzile Clujului, cu vreme și fără vreme, aducându-i să manifesteze înaintea redacției *Patriei*, punându-i să aclame pe d. Aurel Socol și îndemnându-i să „zădărnicească” întrunirile adversarilor. Instrumente electorale, supuși agenți politici, — iată ce urmărea să facă partidul național din tinerimea noastră universitară. Restul nu-l interesează. Dar, vremurile s’au schimbat. Acești băeți, cu tâmplele înfierbântate de o credință, se sbat astăzi și pentru altceva decât pentru a câștiga un portofoliu ministerial pe seama dlui Romulus Boilă. Desigur, e și acesta un scop nobil pentru o luptă de principii. Pentru ce să nu ajungă și un cetățean al urbei Dicio-Sân-Mărtin, pe banca ministerială? Orgoliul patriotismului local cere, pe lângă altele, și aceasta satisfacție.

Mai există încă și altceva: Este sbuciumul miilor de tineri plecați în cea mai mare parte din umbra satelor, cari se văd năpădiți încă de pe băncile școlii de năvala nedorită și antipatică a străinilor prelinși asupra noastră din toate părțile. I-a apărat vreodată, pe studenți d. Iuliu Maniu? A avut pentru ei, un cuvânt de înțelegere, d. Al. Vaida, care își bate joc acum de revendicările lor, ironizând examenul de admitere, înstituit la Universități ca o măsură de apărare împotriva supra populației de musafiri nepoftiți? Nimic, nimic, nimic.

Gazetele partidului național predică înțelepciunea, nu văd în toată această problemă decât un nou prilej de a ataca guvernul și se ferec ca de foc să nu scape din greșală vreun accent de simpatie față de preocupările opiniei noastre publice.

Pentru că, după cum se știe, mișcarea care sta la temelia frământărilor studențești n'a rămas închisă în sălile de studiu și în odăile laboratoarelor. Ea a eșit la larg, și a angajat păturile adânci ale populației. Partidul național a semănat și aci destulă vrajbă, a otrăvit sufletul mulțimei cu destule lozinci distructive. Ei bine, — cum suportă acum, căpeteniile acestui partid, lămuririle fatale care vor trece în conștiința mulțimei, făcând-o să priceapă că pe d. Al. Vaida nu-l lasă să vorbească d. Ignaț Renner, iar pe d. Iuliu Maniu, d. Adolf Ștern?

Explicația tăcerii, — a tăcerii de aur, — într'adevăr, aceasta este. Ghiftuiți prin tot soiul de consilii de administrație ale unor societăți, în cea mai mare parte dușnane nouă, iluștri bărbați de stat și-au pierdut glasul în registrele băncilor dătătoare de dividende și de jetoane de prezență. Cazul e întristător, dar așa stau lucrurile. Zadarnic am aștepta un cuvânt de îndrumare, zadarnic am cere o atitudine precisă, zadarnic am dori o acțiune hotărâtă dela un partid care se intitulează *național*, în privința unei mișcări care e *națională* și ea, de vreme ce pornește din dorința de a întări elementul românesc pe toate tărâmurile. Zadarnice, toate. Foștii patroni ai Consiliului dirigent se bălbaie, schimbă fețe-fețe, bat în retragere, — și nu zic nimic. Strânși ca totdeauna în cleștele unei dureroase dileme (e parcă un blestem care-i urmărește în tot locul) ei n'ar vrea să se strice nici cu plutocrația bancară evreiască și nu s'ar pune rău nici cu opinia publică. Deci, cea mai bună soluție e abținerea totală dela orice manifestație.

S'ar părea că pe această temă toate curentele din partidul național, — și severdanii și popamanii, — se găsesc de comun acord căci prieteșugul cu finanța foarte puțin națională, se menține în temeiul vechiului dicton: „Dacă nu curge pică...” Gălăgioșii matadori de altădată, cari pretind „Ardealul pentru Ardeleni,” cari nu recunosc noua Constituție a țării, cari amenință cu revizuirea unirei dela Alba-Iulia, se ascund în gaură de șarpe și nu scot o vorbuliță măcar, ca să nu se supere Renner, ca să nu se indigneze Ganz, ca să nu taie subsidiul Marmorosch-Blank...

Afacerea e limpede. Dumnealor, ce zic? Dumnealor zic, foarte simplu, că aranjamentul acesta rentează de minune. Și pentru ei, e de ajuns.

MOISE NICOARĂ

P. S. În această ordine de idei trebuie să amintim că în curând va apare la București un mare ziar, tot național firește, al dlor Vaida și Maniu. Câțiva s'au întrebat: de unde fondurile? Noi nu putem da nicio informație precisă. Poate că taina stă tot în dictonul de mai sus: „Dacă nu curge...”

M. N.

Danțul milioaneilor

Gazetele au vorbit, cu destule menajamente, despre fraudele descoperite la Teatrul național din București. Cetitorii vor găsi deci legitimă îngrijorarea noastră față de trista farsă, care s'a jucat între culise. Cu atât mai mult cu cât, pe vremea când Teatrul național era sub ocrotirea noastră el producea excedente de milioane, iar azi înregistrează îngrijitoare deficite bugetare. Golul ce explică abia acum: s'a furat, nici mai mult nici mai puțin, decât ca în codru. (Din pricina aceasta, contabilul nefericitei instituții, un anume Pădure, nume predestinat, a fost trimis înaintea parchetului). Dar, frebuie să mărturisim că explicația nu ne mulțumește.

Un scandal enorm, necunoscut până acum în analele dramatice, e în perspectivă. E vorba de facturi false, provenind dela negustori inexistenți, e vorba de învoieli mănoase cu furnizorii, pe spinarea Teatrului, și e vorba de materiale enorme, plătite cu banii statului și cărate pe la domiciliul diferiților bandiți cari operau. Amănuntele sunt de necrezut. Ar fi o punere în scenă aproape hazlie, dacă n'ar fi costat atâți bani. Zeci de mii de chilograme de cuie, vagoane cu vopsea, căruțe nesfârșite cu scânduri erau întrebuințate la confecționarea unui decor de câțiva metri pătrați.

Se va găsi oare la „rechizită“ mușamaua necesară acestor hoții?

D. C. Banu, ministrul Artelor, fără îndoială, este un om cu desăvârșire corect. Totuș, întrebăm dacă se găsește cineva, care să poată explica prin ce servicii aduse culturei românești se justifică o subvenție de 3 milioane acordată trupei de operetă a dlui N. Leonard, când la Opera națională din Cluj artiștii, neplătiți de două luni, amenință cu greva?

Astfel fiind, danțul milioaneilor pornește chiar din biroul dlui C. Banu... Să vedem ce se va întâmpla cu veselii dănțuitoari.

ALFA

Cronica politică

Perspectivile sezonului de toamnă

În pragul redeschiderii Corpurilor Legiuitoare, această solemnitate parlamentară pe care opinia publică dela noi o aşteaptă cu mai puţină curiozitate decât oricând, viaţa politică e caracterizată printr'o îngrijitoare indiferenţă.

Rândurile guvernaamentele sunt frământate, după cât se pare, de turburătoarea problemă a remanierii. Cel puţin, aşa reiese din imbelşugatele reportaje politice, cari zilnic umplu coloanele presei din Capitală. Înţelegem foarte bine, că pe dl. general Moşoiu îl preocupă această şaradă: va mai fi sau nu va mai fi ministru peste o lună? Ni se pare deasemeni foarte natural că dl N. Săveanu dela Focşani să se întrebe, la rândul său, dacă va reuşi să cucerească sau nu locul dlui Jean Th. Florescu.

Nu credem însă că exagerăm, constatând că mulţimea simplilor cetăţeni ai acestei ţări nu se arată pasionată de acest joc nevinovat de culise, şi priveşte cu răceală orice schimbări de acest soi s'ar face în compoziţia guvernului prezidat de dl Ion I. Brătianu. Lumea pricepe că mult cântata remaniere, — o, ce plicticoase şi monotone variaţiuni! — nu înseamnă o modificare a sistemelor de conducere întrebuiţate astăzi, dar nici măcar nu sunt rezultatul unor transformări interioare ale partidului aflător la cârmă. Vor pleca, să presupunem, câţiva din actualii miniştri, şi se vor instala în schimb alţii noi. Pentru ce sosesc ceilalţi? Nemulţumiri împotriva miniştrilor actuali, da, există cu duiumul. Dar, nu aceasta este pricina mazelirii lor.

Motivul rămâne acelaş ca şi altădată. Orice modificare viitoare în alcătuirea cabinetului liberal va fi dictată nu de trebuinţele publice, ci pur şi simplu de micile combinaţii de partid. Partizani cari au stat destul pe banca ministerială, — aceştia sunt cei cari pleacă. Partizani cari aşteaptă de mult să fie răsplătiţi pentru vechi servicii, aceştia sunt cei cari vin. E oare o primenire de forţe? Se alege cei cari s'au dovedit incapabili, pentru a fi înlocuiţi cu alte competenţe mai probate? Nici decum. E un cadrul banal, care poate deştepta discuţii prin cluburile liberale, dar nu poate aduce o îndrumare nouă a metoadelor de guvernământ de până acum.

Aceeaş paralizie completă a lovit şi acţiunea politică a partidului naţional

din Ardeal. Pricepuții conducători ai comitetului de-o sută au ajuns, ca să zicem așa, la un punct mort. Intoarceți-vă cu gândul la cele ce se petreceau toamna trecută, și veți constata fără mare greutate adevărul acestei afirmațiuni. Niciunul din obiectivele partidului național n'a fost atins. Fruntașii lui s'au abținut dela încoronarea Regelui, și încoronarea s'a făcut. Au luptat pe străzi împotriva guvernului liberal, și guvernul n'a căzut. Au declarat că nu recunosc noua Constituție, și Constituția s'a votat. Au intrat în tratative cu toate partidele din opoziție, — după ce nu s'a înțeles cu partidul dela putere, — și nicio alianță nu s'a putut înjgheba. Dimpotrivă. Astăzi, când se apropie începerea unui nou an de luptă în Parlament, dnii Iuliu Maniu și Al. Vaida au pierdut și tovărășia țărăniștilor, cu cari apăreau la braț anul trecut în sala *Dacia*.

Perspectiva, prin urmare, e destul de tristă. Redus la propriile sale forțe, simțind cum terenul îi fuge de sub picioare în Ardeal și bătând tot mai penibil din aripa „tachistă“ în vechiul Regat, partidul național n'are dinaintea sa decât dușmani. Dușman îi este partidul liberal, dușman îi este d. N. Iorga, dușman îi este, mai de curând, partidul țărănist. Prieteni, cine știe? poate că nu i-am mai rămas decât noi.

În aceste condițiuni ale situației generale se anunță ținerea congresului partidului poporului, la 14 Ortombrie. Despre însemnătatea acestei manifestări politice și despre rostul ei pentru desfășurarea viitoare a crizei în care se găsește țara, vom vorbi în numărul viitor.

ION BALINT

GAZETA RIMATĂ

Pățania unui tren cu slănină

*La 15 Octombrie cor. va apare
la București ziarul România, or-
gan al partidului național din
Ardeal.*

*A fost demult, a fost odată,
(Nu-i cazul absolut recent)
Pe vremea binecuvântată
Delă Consiliul dirigent.
Pe-atuncea, Romulus Boilă
Era ministru în Ardeal,
Dădea permise, fără milă, —
Și puneă vamă la Predeal...*

*Creșteau porceii pe Târnava
Și scroafele la Mediaș
Iar de pe Olt curgea, ca lava,
Untura dinspre Făgăraș,
Belșug era, la deal, la vale,
(Și pe la ori și ce resort)
Partidu 'ntreg puneă la cale
Un nemai pomenit export...*

*Deci, într'o zi (pe timpu-acesta)
Un tren întreg s'a încărcat
Și-a fost trimis la Budapesta
Cu pașaport de diplomat.
Sburau vagoanele pe Pustă,
Parcă mergeau pe macadam:
O lungă panglică îngustă
De lebervurșt și de salam...*

*Pe câmpul neted de mătăasă,
Subt cerul larg și nesfârșit,
Plutea miros de carne grasă
Și de șoricciu de porc pârlit...
Iar când s'a 'ntors Ghiulukă 'n țară
Cu zlofi, ca iarba, în chimir,
A tras un chef fantastic, iară,
Numai cu bere Bragadir!..*

*Sărmanul tren plin cu slănină,
Pe unde, vai s'o fi topit?
Și, oare, cine e de vină,
Că opoziția l'a înghițit?
Din calda șuncă afumată,
Și diu salamul de Sibiu,
Azi înflorește, ca o fată
Gazeta domnului Maniu!...*

MORALĂ

*Moral' acestor scurte rime
Tu, cetitorule, s'o știi:
N'o să se mire, mâine, nime
De-or fi 'n gazetă, — porcării!*

IOHANN KARTABOSCH

INSEMNĂRI

Congresul dela Bratislava. In 29 și 30 Septembrie s'a ținut la Bratislava congresul foștilor voluntari din țările Micii Antante, la care a fost reprezentată printr'o delegație și Uniunea foștilor voluntari români. Congresul anunțat în asemenea proporții a atras în capitala Slovaciei numeroase personalități politice, oferind un bun prilej pentru observarea curentelor din această țară. Dar evenimentul dela Bratislava prezintă un viu interes și pentru noi, românii, deoarece la hotărârile aduse acolo au contribuit și foștii noștrii voluntari, luându-și angajamente pe cari am dori să le vedem repercutându-se cu cât mai mult folos asupra organizației lor și asupra țării. Deși foștii voluntari români, în urma situației lor numerice nu pot avea speranța să desvolte vreodată, uriașa muncă desfășurată după război de foștii voluntarii cehi, totuși ei sunt un element național de mare valoare, pe care ar trebui să-l ajutăm în toate năzuințele seale. Insuș faptul că, atunci când alte categorii de cetățeni, mai adaptabili evoluției de după război, pleacă în străinătate pentru a-și ponegi țara, foștii voluntari au rămas tot cu sentimentele vechi, nealterate de supărări trecătoare, încheind alianțe în interesul acestei țări, — vorbește dela sine.

În asemenea lumină văzând frumoasa manifestație de solidaritate a foștilor voluntari dela Bratislava, ne vom ocupa

de ea mai amănunțit. Deocamdată, publicăm un articol asupra situației generale din Ceho-Slovacia.

Iar „pertractările“. — Partidul național din Ardeal n'a sfârșit încă durerosul său calvar de pertractări. Deunăzi, trimisese din nou emisari dlui general Averescu. Cu partidul țărănesc, târguielele amenințau să nu se mai sfârșească. Ștafetele colaborării au rătăcit într'o după amiază târzie, chiar în anticamera dlui Alexandru Marghiolan.

Ni se aduce la cunoștință, acum, cea mai nouă escapadă de acest soi a comitetului de-o sută din Cluj. Dl Mihai Popovici a vizitat de curând pe d. N. Iorga, oferindu-i din nou perspectiva unor convorbiri, în urma cărora ar fi să se constate, dacă nu e locul, ca văzând și făcând, să se examineze chestiunea unui preliminar de acord, fixând astfel un punct de plecare pentru noi tratative, cari... și așa mai departe. Ambasadorul dlui Iuliu Maniu a fost primit cu multă bunăvoință. Înainte de a-și debita micul său monolog, d. N. Iorga i-a spus aceste scurte dar cuprinzătoare cuvinte:

— „Între noi doi e o deosebire. Cu dumneata zeii au fost foarte favorabili dela început. Ești un om bogat și Dumnezeu ți-a dat de toate, între altele și multă vreme. Nesciind ce să faci cu ea, faci politică. Cu mine, lu-

crurile stau astfel. Zeii mi-au dat mai puține însușiri, și nici vreme n'am atâta de pierdut. Sunt prea ocupat. Iată pentru ce, după experiențele de până acum, la aceste noi propuneri răspund printr-o altă propunere: dl Iuliu Maniu să dea în scris dacă are ceva de spus. Scrisul său să fie întărit și de iscălitura celor 30 și a celor 100. Totul să fie însă precis, limpede și definitiv. Eu mă angajez să răspund la această ofertă, tot în scris: „Da, Nicolae Iorga“ sau „Ba, Nicolae Iorga“.

Acesta a fost discursul șefului partidului naționalist-democrat. Ce e drept, el n'a fost publicat în *Neamul românesc*, dar e perfect autentic. Dl Mihai Popovici a plecat, fără multă vorbă, înțelegând ce-i rămâne de făcut. Până acum însă, n'a dat nici un răspuns.

Ne indoim însă dacă d. N. Iorga așteaptă vreunul.

Lanțul slăbiciunilor. Ziarul *Universul* înregistrează cu profundă indignare faptul că în sinagoge din toată țara, rabinii indeamnă pe credincioșii evrei să nu citească alte gazete decât *Adevărul* și *Lupta*, afurisind pe aceia cari ar îndrăzni să cumpere o foaie românească. Procedul nu ne miră. E destul să răsfoiască cineva cu atenție un singur număr din ziarele rozenthalilor și honigmanilor, ca să înțeleagă preferința talmudiștilor pentru tipăriturile cari ies din onestele teascuri de pe strada Sărindar.

Înregistrăm cu o profundă emoție această nouă dovadă despre lanțul de slăbiciuni care duce de la sinagoge din calea Văcărești, prin presa independentă, până la partidul național. Nu este, mă rog, nicio mistificare la mijloc. Rabinii simpatizează cu d. Iacob Rozenthal, și-l binecuvăntează sub „menorah“, iar d. Iacob Rozenthal la rândul său ocrotește pe d. Iuliu Maniu în coloanele *Adevărului*.

Ne aflăm prin urmare în fața unui caz care se repetă... Parcă d. Al. Vaida nu se bucură de aceeaș trecere la d. Izidor Renner, și parcă d. Izidor Renner nu e un nume respectat în toate templele „ortodoxe“ din bietul Ardeal?

Un om delicat. În celebrul interviu acordat ziarului *Lupta* (acela cu inteligenta operație asupra buricului Micei Antante) dl. Alexandru Vaida a găsit cu cale să protesteze împotriva examenului de admitere în Universități. Fostul colaborator dela „Oesterreichische Rundschau“ s'a folosit de acest prilej pentru a ironiza cu delicatețea care-l caracterizează „legătura amoroasă dintre Mihail Eminescu și Veronica Micle.“ Nu ne puteam aștepta la altceva dela d. Vaida. În alte țări, unde ilustrul bărbat de stat n'a fost președinte de Consiliu se vorbește cu o pioasă înțelegere despre frământările și despre legăturile sufletești ale marilor scriitori. În biografia lui Goethe, prietenia cu doamna Stein nu e înregistrată nicăeri ca un respingător subiect de scandal iar legătura nenorocită a lui Alfred de Musset cu romancieră George Sand n'a fost lovită niciodată de ostracizmul urmașilor.

Dl Vaida crede însă altfel; nu găsește demnă de amintit decât aventura sa din tinerețe, cu „nemțoaica“ despre care, după cum se știe, a amintit într'un alt vestit interviu: o delicatețe de acelaș fel, cu aluzii plăcute la adresa familiei noastre regale.

Apoi, să ne ierte d. Albert Honigman, dar între Veronica Micle și „nemțoaica“ dlui Vaida, este totuși o mică deosebire, și parcă tot povestea cu „nemțoaica“ interesează mai puțin; e aici tot atâta distanță, ca dela „Veneră și Madonă“ a lui Eminescu până la proza fostului specialist în apele purgative dela Karlsbad...

Geografia Ardealului. — Inepuizabilă e priceperea șloimzonilor presei din București în ceea ce privește problemele Ardealului. O competență universală, — politică, economică și profesională, — transpiră din fiecare rând al negustorilor de opinie publică. La toate acestea se adaugă acum o nouă specialitate: cea geografică. D. Albert Honigman se uită pe harta României-intregită ca pisica în calendar. Știe foarte bine unde se găsește Podul Iloaei, și-ar putea arăta aproape exact pe ce meridian se află Târgul Cucului și la ce latitudine e situată calea Văcăreștilor, dar confundă cu o adorabilă neglijență ...geografică Oradea cu Săliștea și Blajul cu Sighetul Marmației.

O adorabilă știre publicată deunăzi în *Adevărul* cu data de 29 Septembrie, ilustrează admirabil felul în care cetitorii din vechiul Regat sunt informați despre cele ce se petrec dincolo de Predeal. Garantăm, pe cuvânt de onoare, că nu inventăm nimic. Deunăzi, între Cluj și Huedin, un tren de marfă a sfărâmat o căruță care trecea pe șosea, răpind grav două femei. Un accident trist, dar destul de obișnuit. El a permis însă confrăților dela *Adevărul* să realizeze o complicată șaradă, povestind că nenorocirea cu pricina s'a întâmplat exact pe șoseaua dinspre Buziaș — în Banat, care va să zică, — iar accidentul a fost provocat de un tren venind dela Deva, — adică din județul Hunedoara. Telegrama cu pricina e redactată din Brașov, și probabil că victimile au fost duse la spitalul din Careii mari.

Păcat că au murit caii dela căruță... (Așa anunță cel puțin *Adevărul*). Căci, ei ar putea explica, pe pomenești, motivele unei atât de flagrante zăpăceli geografice.

Di Goldiș nu se mută. Ne aducem aminte, că această chestiune impor-

tantă de locațiune s'a pus încă dela adunarea generală de anul trecut a „Asociațiunei.“ Atunci dl Vasile Goldiș avea de luptat cu amenințatoarea candidatură a dlui N. Iorga, și cum fostul profesor dela liceul din Brașov își tot căuta meritele pe cari ar fi putut să le pună în cumpănă față de adversarul său, argumentul acesta era fluturat neconținut pe sub ochii membrilor „Asociațiunei“ : dl Vasile Goldiș primește să se mute la Sibiu, lucru pe care dl N. Iorga nu-l poate face. Deci, dl Vasile Goldiș prezintă mai multe garanții că se va ocupa în deaproape de bunul mers al vechiului așezământ de cultură din Transilvania.

Anul acesta, aceeaș făgăduială ade-minitoare. Dl Ion Lupaș a repetat-o, cu o deosebită stăruință, când a fost vorba să infățișeze pe scurt calitățile primordiale cari se cer unui bun președinte al „Asociațiunei“. Toată soarta acesteia părea că va fi îndrumată spre alte orizonturi și o epocă de aur avea să înceapă în viața sufletească a Ardealului, pentru că, — nu știu dacă pricepeți istorica însemnătate a acestui gest — dl Goldiș se obliga să-și stabilească domiciliul în reședința de-aldată a Consiliului dirigent.

Dar, iată că totul n'a fost decât o zadarnică amăgire. O adâncă decepție va cuprinde pe toți fiii acestui colț de țară. Vestea e stupefiantă. Dl Goldiș nu se mai mută la Sibiu. Deținem această informație din cea mai bună sursă, deci, din nefericire, ea e cu de-săvârșire exactă.

Nu e lipsit de interes însă nici motivul pentru care președintele „Asociațiunei“ refuză să părăsească Aradul, unde își are acum domiciliul. Dl Goldiș nu vrea să renunțe la frumoasele stipendii pe cari le primește dela Consistoriul de acolo, deci, rămâne pe loc. Socoteala e foarte simplă.

Leafa dela „Asociațiune“ sosește și la Arad, dar leafa dela Consistor nu vine la Sibiu. Deci, dl Goldiș s'a decis să se stabilească acolo unde se strâng mai multe subvenții.

Pentru că, înțelegeți foarte ușor, dacă nu s'ar găsi bărbați cari să facă jertfe pentru neam, unde am ajunge? (*Banca românească*, nu trebuie să mai adăugăm, e de aceeaș părere.)

O manifestație cetățenească. Așa numește ziarul *Dimineața* aglomerația de curioși strănși în „palatul“ său din strada Sărindar pentru a urmări tragerea „marilor premii“ oferite de d. Iacob Rozenthal obișnuiților cetitori ai reportajelor lui Nedelea *sin* Nadler. Un fotograf special a și prins momentul nemuritor, când d. general Nicoleanu, prefectul poliției Capitalei (ce-o fi căutat d-sa acolo?) aștepta să vadă cine va fi „fericitul câștigător“ al lotului cel mare: imobilul din strada Vălcov.

Se înțelege, trei zile încheiate au durat comentariile *Dimineții*, în urma... „manifestăției cetățenești“. Unul dintre redactorii săi, într'un moment de fericită inspirație spirituală a pomenit chiar despre o anumită „psihologie a urnelor“, felicitând norocul care a știut să distribue darurile sale, cu o deosebită potriveală. Mulțumită acestei „potriveli“, casa *Dimineții* din București a fost câștigată de d. Goldșmidt din Bazargic, unul din verii d-lui Iacob Rozenthal, care va fi de-acum înainte în fericita situație de a se muta înstărit în Capitală.

Cum am zice: ale tale dintru ale tale. Premiul a rămas tot în familie...

Sabie cu două tăișuri. Ziarul *Vit-torul* înregistrând acțiunea de lămurire pe care o ducem aci, la *Țara*

Noastră în ceea ce privește unelțirile așa zisei „prese independente“ dela București, adaugă o nouă invinuire patronilor din strada Sărindar. Se înțelege ușor, pentru ce nu putem trece cu vederea e aceste destăinuiri. Legăturile *Vit-torului* cu cercurile guvernamentale sunt destul de cunoscute, deci nu poate fi vorba de o afirmație fără răspundere. *Vit-torul* acuză de-a dreptul pe d. Iacob Rozenthal, directorul-tejghetar al *Adevărului*, că e amestecat în atentatul săvârșit deunăzi asupra geamurilor d-lui general Văitoianu. Urmărind, adică, să compromită mișcarea universitară, noul stăpân al „confratelui“ nostru Leonard Paukerow dela Cluj, a inscenat această manifestație ostilă la adresa actualului ministru de interne, pentru a-l întârăta pe acesta împotriva studenților.

Procedeu, ce e drept, ar părea destul de rafinat. Dl Iacob Rozenthal se joacă însă cu focul. Intrebuințează o sabie cu două tăișuri, și tare ne este teamă, că tăișul din afară e cel mai ascuțit. Ferestrele „*Adevărului*“ au mai răsunat și altădată de indignarea pietrelor de pe stradă. Ne aducem aminte de oarecare afacere, rău mirositoare, cu fondurile „Alianței israelite.“ Scenele s'ar putea repeta ușor, și de data aceasta. Deci, dl Iacob Rozenthal în loc să pună la cale spargerea geamurilor în alte părți, mai bine s'ar îngriji de propria sa dugheană, care ar putea într'o zi s'o pățească urât.

Bibliografie. A apărut: Problema constituțională a Statului român întrețit, de dl Iosif Iacob, profesor de drept constituțional la Academia de drept din Oradea-Mare. De vânzare la institutul „Biharia“ Oradea-Mare. Prețul 20 lei